

YOKSULLUKTA YENİ EŞİK: GÜNLÜK ÜÇ DOLAR SINIRI VE KÜRESEL VERİLERDEKİ DEĞİŞİM

THE NEW POVERTY THRESHOLD: THE \$3-A-DAY POVERTY LINE AND CHANGES IN GLOBAL POVERTY DATA

Ceylan YILMAZ ADİL¹

Makale Geliş Tarihi/Date of Submission : 04.11.2025
Makale Kabul Tarihi/Date of Acceptance : 01.06.2026

Araştırma Makalesi/Research Article
Doi: 10.17339/ejovoc.1809261

Öz

Bu araştırmanın amacı, Dünya Bankası'nın Haziran 2025'te yoksulluk sınırını günlük 3,00 dolara yükseltme kararını takiben, yoksulluk verilerindeki güncel gelişmeleri analiz etmektir. Araştırmanın yöntemi; "Yoksulluk", "Dünya Bankası" ve "Küresel Kalkınma" odaklı akademik literatür ile kurumsal raporların nitel incelemesine dayanmaktadır. Çalışmada, doların yıllar içerisindeki enflasyonist etkisi ve alım gücü değişimleri göz önünde bulundurulmuş; analizler nominal değerler yerine Dünya Bankası'nın Satın Alma Gücü Paritesi (SAGP) ile güncellenmiş reel veriler üzerinden yürütülmüştür. Araştırmanın merkezindeki temel gözlem, son otuz yılda küresel kalkınma çabaları ve ekonomik reformların etkisiyle aşırı yoksulluğun tarihi bir ölçüde azalmış olmasıdır. Veriler, günlük 1,00 ila 3,00 dolar arasında harcama yapan nüfus oranının, 1995'teki %34,8 seviyesinden 2025 tahminiyle %8,54'e gerilediğini göstermektedir. Yaklaşık 25 puanlık bu düşüş, alım gücü farkından arındırılmış reel bir iyileşmeyi temsil ederek uluslararası iş birliği ve hedef odaklı politikaların etkinliğini ortaya koymaktadır. Çalışma, yeni yoksulluk eşiği bağlamında bu ilerlemeyi detaylandırırken sürdürülebilir kalkınma hedefleri yolunda atılan adımların altını çizmektedir. Dünya Bankası'nın yoksulluk sınırını 3,00 dolara yükseltmesi, küresel yoksulluğun gerçek boyutlarını ve orta gelir grubundaki kırılganlığı daha şeffaf hale getirmiştir. 2030 hedeflerine ulaşmak için kaynakların öncelikle Sahra Altı Afrika'ya yoğunlaştırılması ve yoksulluğa geri düşme riski taşıyan kitleler için dayanıklı sosyal güvenlik ağlarının kurulması elzemdir.

Anahtar Kelimeler: Aşırı Yoksulluk, Dünya Bankası, Yoksulluk Sınırı, Küresel Kalkınma

Abstract

The aim of this research is to analyze current developments in poverty data following the World Bank's decision in June 2025 to raise the international poverty line to \$3.00 per day. The research method is based on a qualitative review of academic literature and institutional reports focusing on "Poverty," "World Bank," and "Global Development." The study considers the inflationary effect of the dollar over the years and changes in purchasing power; analyses are conducted using real data updated with the World Bank's Purchasing Power Parity (PPP) instead of nominal values. The central observation of the research is that extreme poverty has decreased to a historical extent over the last thirty years due to the impact of global development efforts and economic reforms. The data shows that the proportion of the population living on between \$1.00 and \$3.00 per day has decreased from 34.8% in 1995 to an estimated 8.54% in 2025. This decrease of approximately 25 percentage points represents a real improvement adjusted for purchasing power differences, demonstrating the effectiveness of international cooperation and targeted policies. This study details this progress in the context of the new poverty threshold, highlighting the steps taken toward achieving the Sustainable Development Goals. The World Bank's raising of the poverty line to \$3.00 has made the true extent of global poverty and the vulnerability of the middle-income group more transparent. To achieve the 2030 goals, it is essential to concentrate resources primarily on Sub-Saharan Africa and to establish resilient social safety nets for those at risk of falling back into poverty.

Keywords: Extreme Poverty, World Bank, Poverty Line, Global Development

Atıf (Citation): Yılmaz Adil, C. (2026). Yoksullukta yeni eşik: Günlük üç dolar sınırı ve küresel verilerdeki değişim. *Electronic Journal of Vocational Colleges (EJOVOC)*, 1, 1-15. <https://doi.org/10.17339/ejovoc.1809261>

¹ Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, ceilyanilmaz@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5376-2602

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Poverty is a multifaceted and far-reaching global problem that directly affects human well-being and limits access to technological, social, and economic opportunities. As a result, combating poverty has become a central policy objective for governments, across the world. However, the profound inequalities of the contemporary global economy, the concentration of capital in select hands, and the inadequacy of international solutions are exacerbating poverty globally. This situation contrasts sharply with the existence of a large, marginalized population struggling to meet basic living needs, while being overshadowed by modern, affluent, high-income groups. Thus, it becomes clear that poverty is not merely an economic problem but also a matter of social justice and equal opportunity.

Method

This research examined reports, websites, and articles related to the keywords "Poverty," "World Bank," "Poverty Line," and "Global Development." These Quantitative data were obtained from publications of the World Bank, one of the authoritative sources on global poverty and development, and from relevant academic literature. The World Bank is one of the most important international institutions providing comprehensive data, analyses, and reports to reduce poverty worldwide and achieve sustainable development. The, collected sources were analyzed using document analysis, and a descriptive study on poverty was conducted. The study, based on retrospective analysis of existing literature and publications, did not require ethics committee approval.

Findings

The data presented indicate a significant shift in the distribution of global daily expenditures from 1995 to 2025 (projected), the most significant aspect of which is the record reduction in extreme poverty. While 34.8% of the population spent only \$1.00-3.00 per day in 1995, this figure fell to 8.54% in 2025, demonstrating the success of global development efforts in raising basic living standards for hundreds of millions of people. This large segment of the population that has emerged from poverty has significantly expanded the global middle class, particularly by shifting into the \$10.00-20.00 per day spending bracket (from 8.49% in 1995 to 20.1% in 2025), creating new consumption and growth potential for the world economy. However, despite this positive outlook, the major segment of the population spending between \$3.00-7.00 per day (approximately 28.8% in 2025) is still extremely vulnerable to economic shocks and at risk of falling back into poverty, so the main focus of future development policies should not only be on poverty reduction but also on ensuring the lasting economic security of these new lower-middle-income groups.

Discussion and Conclusion

The World Bank's increase of the international poverty line to \$3.00 in June 2025 led to an increase in the estimated number of people classified as living in extreme poverty; however, new projections indicate that a higher percentage of the world's population, approximately 9.9% (808 million people), will live in extreme poverty in 2025. This reveals that the target of eradicating extreme poverty by 2030 is unattainable due to the impacts of COVID-19, economic instability, and stagnation in Sub-Saharan Africa, with only a few countries making progress towards their national poverty targets.

Sub-Saharan Africa, which is the focus of the greatest challenges in the fight against global extreme poverty and hosts a vast majority of the world's extremely poor population, is critical to the success of global development efforts. As of 2025, a significant portion of the population (28.8%) in the \$3.00-7.00 daily expenditure bracket is highly vulnerable to economic shocks (inflation, unemployment, health crises) and faces a risk of "falling back into poverty" due to the slowdown experienced in the 2020-2025 period and global economic pressures.

In light of current data and challenges, recommendations for combating global poverty must be multidimensional and targeted. Firstly, considering that the 2030 extreme poverty eradication goal is unattainable, efforts must be urgently and intensely redirected to regions that host the large majority of the extremely poor, such as Sub-Saharan Africa, where poverty rates are rising. Secondly, and critically, the economic security of the vulnerable lower-middle-income groups, who are in the \$3.00-7.00 daily expenditure bracket and at risk of falling back into poverty, should be strengthened and safeguarded. This means strengthening social safety nets to protect them against economic shocks like inflation, unemployment, and health crises, creating resilient livelihoods, and increasing access to essential services (education, health). Consequently, poverty reduction strategies should now adopt securing the economic stability of these rising vulnerable groups as a core priority, rather than merely focusing on reducing poverty at the very bottom.

GİRİŞ

Dünya Bankası, Haziran 2025'te 160'tan fazla ülkenin güncellenmiş fiyat verilerini ve ulusal yoksulluk sınırlarını kullanarak küresel yoksulluk tahminlerini yenilemesi ile uluslararası yoksulluk sınırının 2,15 dolardan (2017 satın alma gücü paritesi) 3,00 dolara yükselmesini sağlamıştır. Yeni eşik altında, 1990 ile 2022 arasında 1,5 milyar kişi yoksulluktan kurtulduğu, önceki sınırdaki ise bu sayı 1,3 milyar olduğu bilinmektedir. Ancak güncelleme, aşırı yoksulluğun yukarı doğru yenilenmesine yol açmaktadır. 2025 yılında, önceki 677 milyonluk tahminden daha fazla olan 808 milyon insanın aşırı yoksulluk içinde yaşayacağı tahmin edilmektedir, bu durum dünya nüfusunun yüzde 9,9'unu veya 10 kişiden 1'ini temsil etmektedir. COVID-19 etkilerinden yavaş toparlanma, ekonomik istikrarsızlık, iklim şokları ve Sahra Altı Afrika'daki durgun büyüme nedeniyle 2030 yılına kadar aşırı yoksulluğun ortadan kaldırılması pek olası görülmemektedir. 2025 yılına gelindiğinde, küresel aşırı yoksulların dörtte üçünden fazlası Sahra Altı Afrika'da veya kırılğan ve çatışmalardan etkilenen ülkelerde yaşayacak. 2030 yılına kadar ulusal yoksulluk oranlarını yarıya indirmeyi hedefleyen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) kapsamında, tüm bölgelerde ortalama ulusal yoksulluk oranlarında düşüş öngörülmektedir. Ancak, beş ülkeden yalnızca biri 2030 yılına kadar ulusal yoksulluk oranını yarıya indirme hedefine ulaşma yolunda ilerlemektedir (United Nations, 2025).

Sen'in yaklaşımına göre yoksulluk, düşük gelirden ziyade bireyin "temel yeteneklerden yoksunluğu" olarak tanımlanmalıdır; yani, kişinin değer verdiği bir yaşam tarzını sürdürebilmesi için gerekli özgürlüklere sahip olmamasıdır. Düşük gelir, yetenek yoksunluğunun yalnızca güçlü bir nedeni ve aracıdır, ancak tek belirleyicisi değildir. Gelirin yeteneklere dönüşümü; kişinin yaşı, cinsiyeti, engellilik durumu ve yaşadığı bölgedeki sağlık hizmetleri gibi çevresel faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterir. Bu nedenle, yoksullukla mücadele politikaları, sadece geliri arttırmaya odaklanmak yerine, aynı zamanda bireylerin kapasitelerini engelleyen ve gerçek yoksunluğa yol açan sosyal ve çevresel eşitsizlikleri hedef almalıdır (Sen, 2006 s.31-32).

Yoksulluk azımsanmayacak derece kapsamlı ve çok yönlü bir kavramdır. Yoksulluğun çözüme kavuşturulması veya azaltılması siyasi otoriteler tarafından benimsenmiş bir amaç olmuştur. Yoksulluğun çözüme kavuşturulması bireylerin maddi imkânlarının kalitelerinin artırılması, hayat kalitesinin iyileşmesi, sosyoekonomik olanaklara daha fazla ulaşabilmeleri, yaşam standartlarının yükselmesi anlamına geldiğinden oldukça önemli bir konudur. Yoksulluğun çözüme kavuşturulması, yoksulluğun var olduğunun farkında olmak, ardından seviyesini veya kapsadığı alanı tespit edebilmek ve son aşamada da alınacak önlemlerle yoksullukla mücadelede başarılı olmak ile mümkün olacaktır (Gümüş ve Acar, 2023).

Gelir dağılımındaki adaletsizlik, sermayenin büyük bir bölümünün belirli bir kesimin elinde toplanması ve uluslararası aktörlerin sorunun çözümüne yönelik yetersiz çabaları küresel ölçekte yoksulluğun derinleşmesine sebep olmaktadır. Dünyanın birçok yerinde yüksek gelir seviyesine sahip bölgelerde refah içinde yaşayan kesimlerin yanı sıra bu refahın gölgesinde ve dışlanmış bir biçimde yaşam mücadelesi veren geniş bir topluluk da bulunmaktadır. Bir yanda modern altyapıya, eğitim ve sağlık hizmetlerine kolay erişim sağlayan yüksek gökdelenler yükselirken, diğer yanda bu yapıların gölgesinde temel yaşam gereksinimlerini karşılamakta zorlanan bireyler yer almaktadır. Bu önemli karşıtlık, yoksulluğun sadece ekonomik bir mesele olmanın ötesinde, toplumsal adalet ve fırsat eşitliği açısından da ele alınması gerektiğini göstermektedir (İzci ve Çiçek, 2025). Ugbede tarafından hazırlanan rapora göre servet yoğunlaşmasının çarpıcı boyutlarını ortaya koymaktadır: Günümüzde dünyanın en zengin %1'lik kesimi, küresel toplam servetin yaklaşık %45'inden fazlasını elinde bulundururken; nüfusun en altta kalan %50'lik kesimi küresel servetin yalnızca %1'ine erişebilmektedir. Benzer şekilde, en zengin 10 ismin servetinin, dünya nüfusunun en yoksul %40'ının toplam varlığından daha fazla olması, sermaye birikimindeki devasa uçurumu ve bu durumun yoksulluğu kronik hale getiren etkisini somutlaştırmaktadır (Ugbede, 2025).

Tarih boyunca yoksulluk; kimi zaman ahlaki bir zayıflık, kimi zaman ekonomik bir başarısızlık, kimi zaman da kültürel bir yetersizlik olarak damgalanmış ve her dönemin iktidar mekanizmaları tarafından kendi çıkarları doğrultusunda yeniden tanımlanmıştır (Dinç ve Özkan, 2026). Birleşmiş Milletler, günlük kazancı 2,50 euronun (3,00 dolar) seviyesinin altında kalan uluslararası yoksulluk sınırını baz alarak, çok boyutlu yoksulluk kavramını kabullenmiştir. Oxford Yoksulluk ve İnsan Gelişimi Girişimine (OPHI) göre bu kavram, gelir düzeyi 3,00 dolar altında olan bir kişinin aynı zamanda pek çok olumsuzlukla karşılaşabileceğini ve sadece gelirden çok daha geniş bir tablo sunduğunu onaylamaktadır. Sağlık sorunları ve beslenme eksikliği yaşayabilirler. Bunların dışında gıdaya, temiz suya enerjiye, eğitime veya kalıcı istihdam olanakları sınırlı kalabilmektedir, sürekli iş güvencesi sağlayamayabilirler (Saeurs, 2025).

Yükselen yoksulluk düzeyi birçok faktör ile bağlantılıdır. İstihdam, eğitim, sağlık, beslenme, savaş ve çatışma açısından kritik durumların yaşandığı bölgelerde genellikle daha büyük yoksul nüfuslar bulunur. Sonuç olarak, yoksulluk dünya

çapında en az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha yaygın olma eğilimindedir. Benzer nedenlerle, kırsal haneler de daha yüksek yoksulluk seviyeleriyle karşı karşıyadır. 2024 yılında, Afrika'daki aşırı yoksulluk oranı kırsal nüfusta yaklaşık %45 iken, kentsel alanlarda %7 idi. Yoksullukla birlikte yetersiz beslenme de Afrika'da yaygındır. Gıdaya sınırlı erişim, düşük sağlık koşullarına yol açarak yoksulluk riskini artırmaktadır. Aynı zamanda, yoksulluk yetersiz beslenmenin de bir nedeni olabilmektedir. 2022 yılında küresel yetersiz beslenen nüfusun yaklaşık %38,3'ü Afrika'da yaşamakta olduğu bilinmektedir (Galal, 2026).

Yoksulluğun, sürekli açlığın ve ani kıtlık krizlerinin kökenlerini tam olarak kavrayabilmek için, sadece mülkiyet düzenlemelerine ve bireylerin değişim haklarına odaklanmak yetmemekle birlikte bunların gerisindeki güç ilişkilerini de incelemek şarttır. Üretim sistemlerinin niteliğinin, ekonomik sınıfların yapısının ve bu sınıfların birbirleriyle olan etkileşimlerinin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesini zorunlu kılar (Sen, 1981). Bu analiz kapsamında, Dünya Bankası'nın yeni 3,00 dolar yoksulluk sınırının etkilerini incelerken, bu sınırın yalnızca gelir yetersizliğini değil, aynı zamanda temel yapısal eşitsizlikleri ve hak mahrumiyetlerini de ne ölçüde maskeleyebileceği veya yansıtabileceği konusunda derinlemesine bir bağlam sunmaktadır.

Yoksulluğun tamamen sona erdirilmesi hedefi, sadece ekonomik bir amaç düzeyinde, mevcut olan her türlü yapısal adaletsizlik ve eşitliksizliğin ortadan kaldırılmasını amaçlayan özet bir sosyal adalet anlayışını temsil eder. Yoksulluk, insanların yaşamlarında her zaman var olan özgürlük anlayışının önemli bir parçası ve mevcut adaletsizliklerin doğru bir şekilde ele alınması gereklidir (Milanovic, 2007). Bu durumu kabul etmek yerine, konunun aktif bir mali sorumluluk ve toplumsal- kişisel bir görev olarak ele alınması gerekmektedir. Bu sayede, zayıflığı sona erdirmeyi amaçlayan girişimler, yalnızca ekonomik hedeflerle sınırlı kalmakta, aynı zamanda yapabilecekleri yaşamlarını eşitsizlikleri de göz önünde bulundurmaktadır. Ekonomik adaletin sağlanması için, bu haksızlıkların aktif olarak değişmesi adına, herkesin üzerine düşen görevlerin yerine getirilmesi önemlidir.

Son zamanlarda hem dünya çapında hem de yerel düzeyde ekonomik önemli bir gelir artışı görülmüştür; ancak bu zenginliğin insanların arasında nasıl dağıldığı konusunda büyük sorunlar yaşanmaktadır. Bu durum, artık daha fazla eşitsizliğin belirgin bir gidişat haline geldiğini göstermektedir. Ekonomik kazançların büyük bir kısmı, en zengin bireylerde toplanmakta olup; Genel olarak sıradan bireyler, ekonomik büyümeden yeterince faydalanamamaktadır (Sen, 1999 s.32). Bu gerçek, ekonomik büyümenin adil bir toplumsal yapının yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Bu politika, toplum içindeki adaletsizlikleri derinleştirirken, ekonomik zenginliğin bir avuç insanın sıkışıp kaldığı göstermektedir. Yeterli bir toplumsal denge sağlanamadığında, ekonomik gelişme elbette ki toplumun tüm kesimlerine eşit şekilde yansıyamaz. Bu durum, insanların yaşam standartlarını arttırmak için sadece ekonomik odaklanmanın yetersiz olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Yoksulluk, yalnızca günümüzün bir sorunu değil, insanlık tarihinin her döneminde karşımıza çıkan sarsılmaz bir gerçekliktir. Her çağ, kendi ekonomik ve sosyal koşulları doğrultusunda yoksulluğu farklı kalıplara sokmuş, ona yeni isimler ve tanımlar yüklemiştir. Bu olgu, tarihin her sayfasında farklı biçimlerde tezahür etse de toplumsal yapının değişmez ve sarsıcı bir parçası olarak varlığını sürdürmüştür. Ancak bu kavram nasıl tanımlanırsa tanımlansın, özündeki o ağır duygu hiç değişmemiştir: Yoksulluk, her dönemde derin bir ıstırap kaynağı olmuş ve yaşandığı her kalpte acı bırakmıştır. Kelimeler ve ölçütler zamanla başkalaşsa da bu durumun insan ruhunda açtığı yaralar ve hissettirdiği temel duygu, çağlar ötesi bir süreklilik arz eder. Hangi coğrafyada veya zamanda olursa olsun, yoksulluğun merkezinde hep o keskin acı yer almıştır (Koray, 2010). Bu bağlamda bugün yoksulluğu analiz etmek için geliştirilen modern kriterler ve teknik yaklaşımlar, konuyu bilimsel bir zemine oturtmaya çalışsa da insan hikâyesini anlatmakta yetersiz kalmaktadır. Meseleye "acı" odaklı bir perspektiften yaklaşmak, yoksulluğu sadece rakamsal bir veri olmaktan çıkarıp bir "insanlık hali" olarak kavramamızı sağlar. İnsanı ve onun yaşadığı duygusal yıkımı anlamak adına, bu duygu merkezli bakış açısı, tüm istatistiklerden çok daha fazla şey söylemektedir.

Bu araştırma, Dünya Bankası'nın Haziran 2025'te yoksulluk sınırını günlük 3,00 dolara yükseltme kararını takiben, yoksulluk verilerindeki güncel gelişmeleri analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, özellikle Eylül 2024 ile Haziran 2025 dönemleri arasındaki metodolojik değişimin küresel etkileri üzerine odaklanılmıştır. Yöntem bölümünde, Satın Alma Gücü Paritesi (SGP) üzerinden geliştirilen yeni hesaplama araçları ve eşik değerlerin belirlenmesindeki teorik altyapı ele alınmış; bulgular bölümünde ise bu yeni sınırın küresel boyutu ampirik verilerle ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, bölgelere göre yoksulluk oranları, dünya genelinde farklı yoksulluk sınırları arasındaki nüfus dağılımı ve 2025 yılı itibarıyla bölgeler genelindeki aylık gelir göstergeleri detaylıca incelenmiş, ayrıca 2025 verilerine göre kişi başına GSYİH bakımından en fakir 10 ülke üzerinden somut karşılaştırmalar sunulmuştur. Tartışma kısmında ise elde edilen tüm bu veriler ışığında, yeni yoksulluk sınırının küresel sosyal politikalar üzerindeki etkileri değerlendirilerek

mevcut mücadele yöntemlerinin etkinliği ve değişen ekonomik parametrelerin yoksul nüfus üzerindeki yansımaları kritik bir perspektifle ele alınmıştır.

LİTERATÜR TARAMASI

Sterck tarafından 218 ülkeyi kapsayan boylamsal analiz sonuçları, küresel yoksullukla mücadelede kat edilen mesafeyi göstermesi bakımından kritiktir. Çalışma, 1990 ile 2024 yılları arasında yoksulluğun %55 oranında azaldığını ve bireylerin 1,00 dolar elde etmek için harcadıkları emeğin zaman karşılığının yaklaşık 5 saate indiğini vurgulayarak, ekonomik verimlilikteki artışın yoksulluk üzerindeki etkisini teyit etmiştir (Sterck, 2026).

Literatürde Dünya Bankası'nın yoksulluk ölçümleme yöntemlerine yönelik en kapsamlı eleştirilerden biri Allen tarafından getirilmiştir. Söz konusu çalışmada, mevcut yoksulluk sınırının ağırlıklı olarak tropik bölgelerdeki verilere dayandığını ve bu durumun küresel ölçekte bir 'ölçüm hatası' yarattığını iddia etmektedir. Araştırmacı, yoksulluk sınırının sadece gıda tüketimi üzerinden değil; iklim koşullarının gerektirdiği giyim ve ısınma gibi değişken ihtiyaçlar ile bölgesel fiyat farklılıkları gözetilerek hesaplanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yaklaşıma göre, Rusya gibi sert kış koşullarının yaşandığı bölgelerdeki hayatta kalma maliyetlerinin, Sahra altı Afrika ile aynı standartta değerlendirilmesi, yoksulluğun gerçek boyutlarının eksik tahmin edilmesine yol açmaktadır (Allen, 2017).

World Bank tarafından yayımlanan "Yoksulluk, Refah ve Gezegen Raporu", zengin kesimin sermaye yatırımlarından elde ettiği getirilerin, alt gelir gruplarına kıyasla asimetric bir şekilde yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, literatürde "servetin servet doğurması" olarak tanımlanan olguyu beslemektedir. Örneğin, Norveç özelinde yapılan ampirik çalışmalar, en zengin %0,1'lik dilimde yer alan bireylerin yatırımlarından ortalama %140 oranında getiri sağladığını; buna karşın alt gelir gruplarının aynı tür yatırımlardan elde ettiği getirinin %50 düzeyinde kaldığını göstermektedir (World Bank, 2024).

Nahkur ve Taagepera tarafından yapılan ve 1991-2012 dönemini kapsayan boylamsal analiz, özgürleştirici değerler, cinsiyet eşitliği ve toplumsal yıkıcılık (SIID) gibi modernleşme göstergelerinin evrensel bir lojistik büyüme (S-eğrisi) modeli izlediğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın bulgularına göre, cinsiyet eşitliği ve kontrol odağı gibi değerler en hızlı büyüme evresini tamamlayarak doyum aşamasına geçerken; İsveç ve Norveç gibi ülkelerin küresel ortalamasının sırasıyla 116 ve 42 yıl önünde olduğu, Rusya ve Ukrayna gibi ülkelerin ise yarım asra varan bir gecikme yaşadığı saptanmıştır (Nahkur ve Taagepera, 2021). Araştırmanın temel sonucu, 2012 sonrası gözlemlenen gelişim hızındaki yavaşlamanın bir başarısızlık değil; modernleşme endekslerinin matematiksel doyum noktasına yaklaşmasından kaynaklanan kaçınılmaz bir süreç olduğunu ve bu durumun toplumlarda yapısal bir hayal kırıklığı yarattığını göstermektedir.

Moatsos tarafından yapılan küresel yoksulluk ölçümünde son yirmi yıldır süregelen metodolojik tartışmaları incelediği çalışmada, Dünya Bankası'nın "günde bir dolar" yaklaşımının gerçek yaşam maliyetlerini yansıtmadaki yetersizliğini ortaya koymuştur. Söz konusu çalışmada, EAT-Lancet sağlıklı referans diyetini temel alan "temel ihtiyaçların maliyeti" yöntemi uygulandığında, küresel yoksulluğun resmi verilerin iddia ettiğinden çok daha yavaş bir hızda azaldığını ve gerçek yoksulluk oranlarının standart "aşırı yoksulluk" tahminlerinden giderek daha radikal bir biçimde ayrıştığını saptamıştır. Çalışmanın ana sonucunda, yoksulluğu sadece düşük parasal eşikler üzerinden tanımlamanın ciddi bir metodolojik yanlısıma yarattığı ve küresel refah analizlerinde beslenme ile temel gereksinimleri karşılayan daha yüksek eşiklerin (3,00 dolar ve üzeri gibi) kullanılmasının zorunlu olduğudur (Moatsos, 2024).

Kharas ve Dooley, 1990'dan 2030'a uzanan süreçte küresel yoksulluğun evrimini inceledikleri çalışmalarında, yoksullukla mücadelede "iki farklı dünya" tablosunun ortaya çıktığını saptamışlardır. Araştırmanın ana sonucu; Çin ve Hindistan'ın başını çektiği Asya bloğunun, aşırı yoksulluğu ortadan kaldırma konusunda tarihi bir başarı sergileyerek Binyıl Kalkınma Hedefleri'ni aşması, buna karşın Sahra Altı Afrika ve Latin Amerika'da yoksulluğun yapısal bir durağanlığa girmesidir. Yazarlar, 2012-2013 yıllarında yoksul sayısında yaşanan 130 milyon kişilik rekor düşüşün ardından, pandemi etkileriyle birlikte yoksulluğun coğrafi merkezini değiştirdiğine dikkat çekmektedir. Projeksiyonlara göre, 2030 yılına kadar Hindistan aşırı yoksulluğu esasen bitirme noktasına gelecekken; Afrika'da hızlı nüfus artışı ve durgun büyüme nedeniyle yoksulluk oranlarının artmaya devam edeceği ve küresel yoksulluğun sona erdirilmesi hedefinin kıtasal ölçekte başarısızlığa uğrayacağı öngörülmektedir (Kharas ve Dooley, 2022).

Page ve Pande, yoksulluğun artık yalnızca bir kaynak transferi sorunu olmadığını, yoksul nüfusun büyük kısmının büyümenin eşitsiz dağıldığı orta gelirli ülkelerde veya kurumsal mekanizmaların işlemediği düşük gelirli ülkelerde yoğunlaştığını savunmaktadır. Araştırmacılar, fiziksel yatırımların ötesine geçerek insan ve sosyal sistemleri kapsayan "görünmez altyapı" (invisible infrastructure) kavramının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Çalışmanın ana sonucu, aşırı yoksulluğu sona erdirmenin temel yolunun; devlet kapasitesinin artırılması, temsilcilik (asıl-vekil)

sorunlarının çözülmesi ve yoksullara reform talep edebilecekleri siyasi gücün verilmesiyle mümkün olacağını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yazarlar yoksul bireylerin kurumsal reformları talep edebilecek siyasi güce kavuşturulmasının, kalıcı ve sürdürülebilir bir yoksulluk çıkış yolu oluşturmak için ön koşul olduğunu vurgulamaktadır (Page ve Pande, 2018).

YÖNTEM

Bu araştırmada “Yoksulluk”, “Dünya Bankası”, “Yoksulluk Sınırı” ve “Küresel Kalkınma” anahtar kelimeleri kullanılarak Google Akademik, Dergi Park ve Dünya Bankası Açık Veri Portalı veri tabanları üzerinden 2015-2025 yılları arasındaki raporlar ve makaleler incelenmiştir. Bu araştırmanın verileri, küresel yoksulluk ve kalkınma konusunda en yetkin kaynaklardan biri olan Dünya Bankası'nın yayımlarından ve ilgili akademik literatürden elde edilmiştir. Dünya Bankası, dünya genelinde yoksulluğun azaltılması ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi amacıyla kapsamlı veriler, analizler ve raporlar sunan uluslararası en önemli kurumlardan biridir. Araştırma kapsamında belirlenen bu kaynaklarda belge analizi (doküman incelemesi) yöntemi kullanılmıştır. Literatürde belge analizi; mevcut yazılı kayıtların, kurumsal raporların ve dijital belgelerin sistemli bir şekilde incelenerek belirli bir olgu hakkında geçerli verilere ulaşılmasını sağlayan bilimsel bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Bowen, 2009). Bu yöntem; doğrudan gözlemin mümkün olmadığı küresel ölçekli verilerin analizinde ve geniş bir zaman dilimine (1995-2026) yayılan stratejik belgelerin incelenmesinde yüksek güvenilirlik sağladığı için tercih edilmiştir. Araştırma süreci; ilgili belgelere erişim, belgelerin özgünlük ve güncellik açısından kontrolü, verilerin "yoksulluk" ve "kalkınma" temaları altında kategorize edilerek çözümlenmesi ve son aşamada bu bulguların sentezlenerek yorumlanması basamaklarıyla yürütülmüştür. Çalışmanın genel tasarımı ise betimsel çalışma modeline dayanmaktadır. Betimsel araştırmalar, incelenen bir konuyu mevcut durumuyla olduğu gibi tanımlamayı, sınıflandırmayı ve olgular arasındaki ilişkileri herhangi bir müdahalede bulunmadan ortaya koymayı amaçlayan çalışmalar için uygundur (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu bağlamda çalışma, Dünya Bankası'nın yoksulluk verilerindeki tarihsel değişimi ve yeni 3,00 dolarlık eşiğin küresel etkilerini mevcut tabloyu betimleyerek analiz ettiği için yöntemsel açıdan bu modelle temellendirilmiştir.

İncelenen veriler, betimsel bir çalışma yapmak için analiz edilmiştir. Belgelerden elde edilen bilgiler, tanımlar, küresel ölçümler, yoksulluk sınırları ve kalkınma planları gibi yoksulluğun teorik ve pratik temellerini araştırmak için kullanılmıştır. Analiz, esas olarak Dünya Bankası tarafından belirlenen mevcut yoksulluk sınırları, yoksulluk içindeki kişi sayısı ve yüzdeleri, yoksulluk ve kalkınmanın kavramsal tanımları ve politika araştırmaları gibi veriler üretmiştir. Bu bilgilerin bulunması, yoksulluğu anlamak için ayrıntılı ve net bir yapı oluşturulmasına yardımcı olmuştur.

Çalışmaya dâhil edilen ülkeler, Dünya Bankası verilerinin sunulduğu tabloda yer alan ülkelerden seçilmiştir. Bu sınırlama, çalışmanın ampirik temelini güçlendirmekte ve analizin, ilgili verilerin güvenilir ve tutarlı bir biçimde mevcut olduğu bağlamlara odaklanmasını sağlamaktadır. Ayrıca, Afrika, Asya ve Latin Amerika gibi farklı coğrafyalardan ülkelerin çalışmaya dâhil edilmesi, bölgesel ve ekonomik faktörlerin yoksulluk dinamiklerini ve yeni sınıra verilen tepkileri nasıl değiştirdiğini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Aynı zamanda yoksulluğu çok boyutlu mahrumiyet göstergeleriyle ilişkilendirerek, literatüre politikaya yön verecek somut ve analitik bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma sürecinde, dil düzenlemesi ve literatür sentezi aşamalarında yapay zekâ araçlarından Gemini 3 Flash uygulamasından yararlanılmıştır. Çalışma, geriye dönük olarak mevcut literatür ve yayınlardan yararlanılarak yapıldığından etik kurul iznine gerek bulunmamaktadır.

BULGULAR

2023 yılına kadar olan küresel yoksulluk tahminleri, 2025 yılına kadar olan tahminler de dâhil olmak üzere günümüzde Yoksulluk ve Eşitsizlik Platformu'nda (PIP) güncellenmiştir. Güncelleme, PIP verilerinde üç ana değişiklik içermektedir. İlk olarak, güncelleme Hindistan'dan gelen verilerde önemli güncellemeler de dâhil olmak üzere birkaç ülke ve yılı için yeni anket verileri getirmektedir; ikinci olarak, 2021 Satın Alma Gücü Pariteleri'nin (SAGP) benimsenmesini içermektedir ve üçüncü olarak, yeni SAGP'lere ve yeni ulusal yoksulluk sınırları da dâhil olmak üzere yeni anket verilerine dayanarak güncelleme küresel yoksulluk sınırlarını içermektedir. Bu birleşik değişikliklerin bir sonucu olarak, 2022'deki küresel aşırı yoksulluk oranı %9,0'dan %10,5'e yenilenmiştir; bu da uluslararası yoksulluk sınırının altında yaşayan kişi sayısının 713 milyondan 838 milyona çıkmasına denk gelmektedir. Bölgesel düzeyde, tüm bölgelerde yukarı yönlü revizyonlar görülmektedir; özellikle Sahra Altı Afrika'da aşırı yoksulluk oranı 2022'de %37,0'dan %45,5'e yükselmiştir, Güney Asya hariç aşağı yönlü revizyon %9,7'den %7,3'e düştüğü görülmektedir.

Tablo 1. 2017 ve 2021 SAGP (PPP) Serilerine Göre Küresel Yoksulluk Sınırlarının Karşılaştırmalı Analizi (2024-2025)

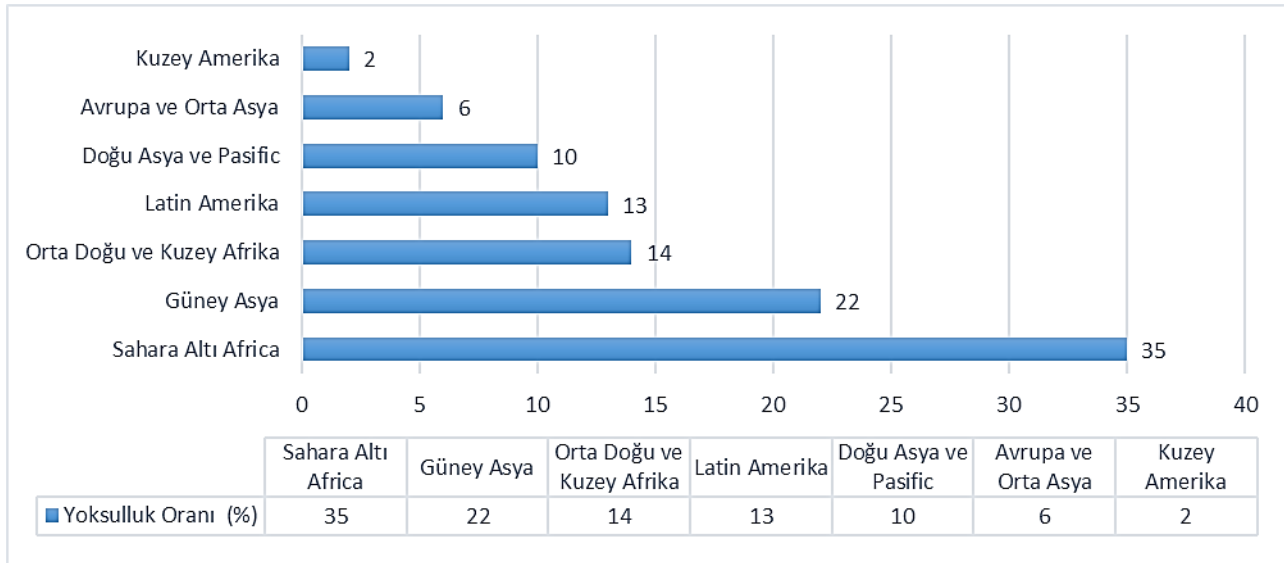
Bölge	Anket Kapsamı (%)		Yoksulluk oranı (%)		Yoksul sayısı (milyon)	
	Haziran 2025	Eylül 2024	Haziran 2025	Eylül 2024	Haziran 2025	Eylül 2024
Doğu Asya ve Pasifik	94,4	1,0	2,5	20,3	54,0	
Avrupa ve Orta Asya	93,4	0,5	1,1	2,4	5,3	
Latin Amerika ve Karayipler	90,0	3,5	5,2	22,6	33,6	
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	66,7	6,1	8,5	26,1	37,1	
Diğer Yüksek Gelirli ülkeler	90,8	0,6	0,7	7,1	7,8	
Güney Asya	84,1	9,7	7,3	186,2	141,5	
Sahra Altı Afrika	48,8	37,0	45,5	448,0	558,8	
Doğu ve Güney Afrika	54,0	43,6	53,4	314,0	390,9	
Batı ve Orta Afrika	41,1	27,3	33,8	134,0	167,9	
Dünya Toplamı	82,5	9,0	10,5	712,8	838,0	

Kaynak: (Hassel J., Rohenkohl, B. ve P. Arriagada, 2025)

OECD'nin tanımına göre yoksulluk oranı, bir nüfus içinde geliri belirlenen yoksulluk sınırının altında olan bireylerin oranını temsil eden istatistiksel bir ölçüdür. Bu eşik, operasyonel olarak tüm nüfus genelindeki ortalama hane gelirinin yüzde ellisi olarak tanımlanır. Yoksulluktan etkilenen demografik gruplar sistematik olarak farklı yaş gruplarına ayrılır: çocuk yoksulluğu (0-17 yaş), çalışma çağındaki yoksulluk (18-65 yaş) ve yaşlı yoksulluğu (66 yaş ve üzeri). Karşılaştırılabilir yoksulluk oranları gösteren ülkeler arasında bile, yoksulluk yaşayanların göreceli gelir düzeylerinde önemli farklılıklar olabileceğini kabul etmek zorunludur. Bu gösterge, genel nüfusun yüzdesi olarak ölçülmektedir (OECD, 2025).

Grafik 1'de, yoksulluğun dünya genelindeki bölgesel dağılımına dair kritik veriler sunulmaktadır. Bu dağılımda, özellikle Sahra Altı Afrika bölgesi öne çıkmaktadır; zira bu bölge, küresel aşırı yoksullukla mücadelede en büyük zorluklarla karşı karşıyadır ve dünyanın aşırı yoksul nüfusunun önemli bir bölümüne ev sahipliği yapmaktadır. Bu dikkat çekici konsantrasyon, hem yoksullukla mücadele çabalarının öncelikli olarak bu bölgeye yoğunlaştırılması gerektiğini hem de küresel eşitsizliklerin boyutunu açıkça göstermektedir.

Bu durum, Sahra Altı Afrika'da yaygın olan benzersiz sosyo-ekonomik koşulları hedef alan acil, hedeflenmiş müdahale ve politikalara duyulan ihtiyacın altını çizmektedir. Ancak müdahaleler yalnızca bölgesel ölçekte sınırlı kalmamalıdır; yoksulluğun farklı demografik gruplar arasındaki çok yönlü doğasını anlamak ve bu karmaşık meselenin üstesinden gelmek için kapsamlı ve kapsayıcı stratejiler geliştirmek de büyük önem taşımaktadır.

Grafik 1. Bölgelere Göre Yoksulluk Oranları (%), 2025 (Planetary, 2025)

1995'ten 2025'e kadar günlük harcama düzeylerine göre küresel nüfus dağılımında yaşanan önemli değişimleri ve küresel yoksulluk durumu Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Dünya genelinde farklı yoksulluk sınırları arasında nüfusun dağılımı

Günlük Harcama	Oran (%) 1995	Oran (%) 2000	Oran (%) 2005	Oran (%) 2010	Oran (%) 2015	Oran (%) 2020	Oran (%) 2025
\$40 üzerinde	% 9,36	% 10,0	% 10,7	% 11,4	% 11,9	% 13,0	% 14,4
\$30-\$40 arasında	% 3,32	% 3,17	% 3,36	% 3,67	% 4,04	% 4,05	% 4,75
\$20-\$30 arasında	% 4,41	% 4,06	% 4,49	% 5,51	% 6,77	% 7,05	% 8,31
\$10-\$20 arasında	% 8,49	% 8,65	% 10,7	% 14,0	% 17,6	% 18,9	% 20,1
\$7-\$10 arasında	%6,37	% 7,24	% 8,96	% 10,4	% 12,4	% 13,2	% 13,8
\$5-\$7 arasında	% 8,54	% 9,60	% 11,0	% 12,0	% 13,6	% 14,4	% 14,3
\$3-\$5 arasında	% 20,2	% 21,0	% 22,3	% 22,0	% 20,4	% 18,2	% 14,5
\$1-\$3 arasında	% 34,8	% 32,3	% 26,3	% 19,6	% 12,2	% 9,92	% 8,54
\$1 altında	% 4,45	% 3,99	% 2,09	% 1,34	% 1,10	% 1,30	% 1,31

Kaynak: (Our World in Data, 2026).

Tablo 2'de yer alan veriler, 1995'ten 2025'e kadar küresel günlük harcama dağılımında yaşanan değişimi gözler önüne sermektedir. En önemli gözlem, aşırı yoksulluğun kayda değer ölçüde azalmış olmasıdır. 1995'te nüfusun %34,8'i günlük sadece 1,00-3,00 dolar arasında harcama yaparken, bu oran 2025 tahminiyle %8,54'e kadar düşmektedir. Benzer şekilde, 1,00 dolar altı harcayan en yoksul kesimin oranı da %4,45'ten %1,31'e gerilemiştir. Bu veriler, küresel çapta uygulanan ekonomik reformlar ve kalkınma çabaları sayesinde yüz milyonlarca insanın en dip yoksulluk seviyesinden kurtarıldığını ve temel geçim standardını bir miktar yükselttiğini açıkça göstermektedir. Bu düşüş, küresel kalkınma açısından son otuz yılın en büyük başarılarından birini temsil etmektedir.

Yoksulluk dilimlerinden çıkan nüfusun büyük bir kısmının orta ve üst harcama dilimlerine doğru kayması, küresel orta sınıfın önemli ölçüde genişlediğini ortaya koymaktadır. Özellikle 10,00-20,00 dolar arasında harcama yapan kesimin oranı 1995'te %8,49 iken, 2025'te %20,1'e fırlayarak oransal olarak iki kattan fazla büyümüştür. Daha refah seviyesindeki dilimler olan 20,00-30,00 dolar arası ve 40,00 dolar üzeri harcama yapanların oranları da aynı dönemde belirgin bir artış kaydetmiştir (%4,41'den %8,31'e ve %9,36'dan %14,4'e). Bu kayma, sadece temel ihtiyaçların karşılanabilmesi değil, aynı zamanda tüketim, yatırım ve hizmet talebi yaratabilen daha geniş bir küresel tüketici sınıfının oluştuğunu göstermektedir. Bu durum, dünya ekonomisi için hem bir istikrar hem de büyüme potansiyeli yaratmaktadır.

Bu olumlu ilerlemeye rağmen, tablonun bazı kısımları kırılganlığın devam ettiğine işaret etmektedir. Özellikle 3,00-5,00 dolar arası ve 5,00-7,00 dolar arası harcama dilimlerindeki nüfus, 2025 itibarıyla hala küresel nüfusun önemli bir bölümünü (%14,5 ve %14,3) oluşturmaktadır. Bu kesimler, her ne kadar aşırı yoksulluktan çıkmış olsalar da ekonomik şoklara (enflasyon, işsizlik, sağlık krizleri) karşı oldukça savunmasızdır ve "yoksulluğa geri düşme" riski taşımaktadırlar. Ayrıca, 2020-2025 döneminde günlük 5,00-7,00 dolar arası harcama yapan orta-düşük gelir dilimlerindeki artış hızının yavaşlaması veya durması dikkat çekicidir. Bu durum, COVID-19 salgınının artçı etkileri gibi son dönemde yoğunlaşan küresel ekonomik baskıların, söz konusu orta-alt gelir gruplarının sosyoekonomik ilerlemesini ciddi şekilde zorlaştırdığını göstermektedir.

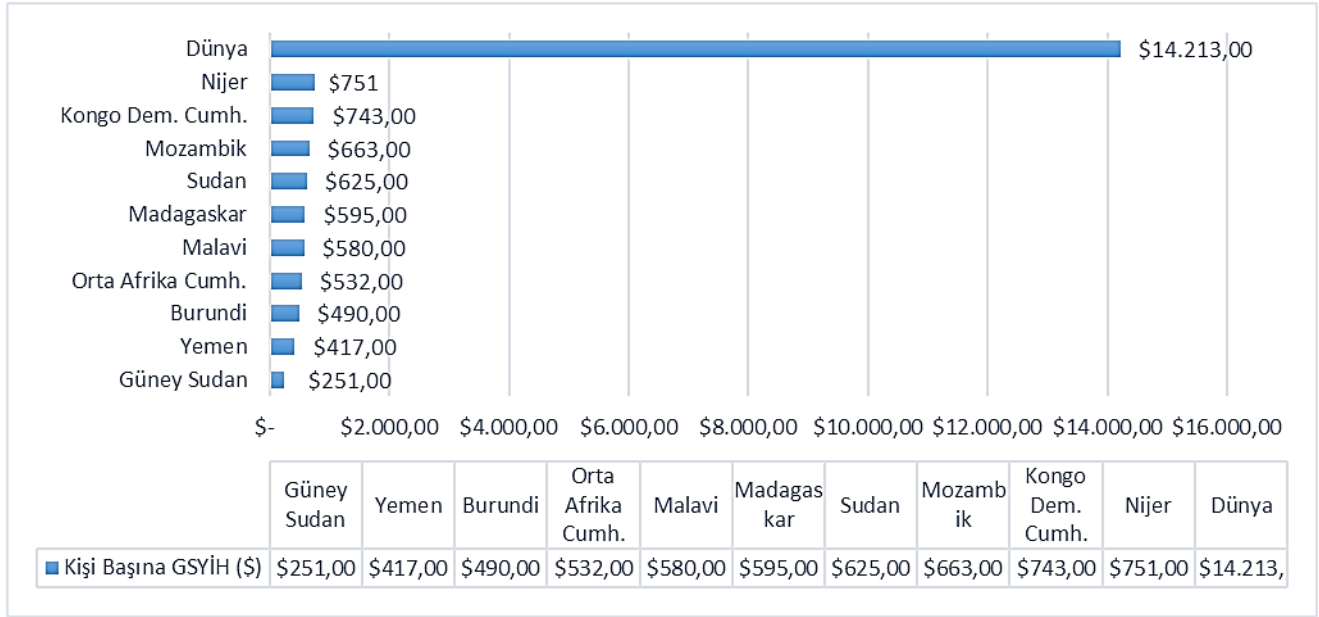
Bu nedenle, 2025 sonrası için kalkınma politikalarının temel odak noktası, sadece yoksulluğu azaltmak değil, aynı zamanda bu yeni orta-alt gelir gruplarının ekonomik güvenliğini kalıcı olarak sağlamak olmalıdır. Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi'nin (ÇBYE) açıklanan son güncellemesine göre dünya genelinde 455 milyon yoksul insan şiddet içeren çatışmaların olduğu ülkelerde yaşamaktadır. Bu durum, yoksulluğun azaltılması yönünde güçlükle elde edilen ilerlemeyi engellemekte olup, hatta süreci tersine çevirmektedir (Saling, 2024).

Birleşmiş Milletler'in, Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel Amaçlarının ilk sırasında "Yoksulluğa Son" gelmektedir. Bu amaç "yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek" olarak tanımlanmıştır. "Yoksulluğa Son" amacına 2030 yılına kadar ulaşmak için BM tarafından belirlenen hedefler aşağıda sıralanmaktadır (The Global Goals, 2025):

1. Aşırı yoksulluğun herkes için, her yerde ortadan kaldırılması.
2. Yoksulluk içinde yaşayan her yaşta kadın, erkek ve çocuk yüzdelilerinin en az yarıya indirilmesi.
3. Uygun sosyal koruma sistemleri kurmak; yoksul ve incinebilir kişileri korumak.

4. Yoksul ve kırılgan gruplara ekonomik kaynaklara eşit erişim hakkının tanınması.
5. Yoksul ve incinebilir grupların afetlere karşı dayanıklılığını artırma ve kırılganlığını azaltma.
6. Özellikle en az gelişmiş ülkelerde yoksulluğu bütün boyutlarıyla sonlandırmak için kaynak yönlendirilmesinin büyük ölçüde sağlanması.
7. Yoksulluğu ortadan kaldıran, yoksul ve cinsiyet eşitliğine duyarlı sağlam politikalar oluşturmak.

Grafik 2’de sunulan veriler ışığında, 2025 yılı için kişi başına düşen GSYİH’ye göre dünyanın en fakir 10 ülkesi belirlenmiştir ve bu liste, küresel ortalamanın oldukça altında kalan gelir seviyelerini göstermektedir. Listenin başında, kişi başına düşen GSYİH’si sadece 251,00 dolar olan Güney Sudan, 417,00 dolar ile Yemen ve 490,00 dolar ile Burundi takip etmektedir. İlk 10’da yer alan diğer ülkeler ise Orta Afrika Cumhuriyeti (532,00 dolar) Malavi (580,00 dolar), Madagaskar (595,00 dolar), Sudan (625,00 dolar), Mozambik (663,00 dolar), Kongo Demokratik Cumhuriyeti (743,00 dolar) ve Nijer (751,00 dolar) olarak sıralanmaktadır. Bu ülkelerin gelir seviyeleri, listenin en üstünde yer alan 14.213,00 dolar ile Dünya ortalamasının çok küçük bir kısmını teşkil etmekte olup, bu durum söz konusu coğrafyalarda yoksulluğun ne denli derin ve yaygın bir sorun olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Grafik 2. 2025 Yılı Projeksiyonlarına Göre Kişi Başına GSYİH Seviyesi En Düşük 10 Ülke (ABD Doları) (Visual Capitalist, 2025).

İnsani Yoksulluk Endeksi (İYE), bir ülkedeki yoksulluk durumunu sadece gelir odaklı ölçümlerden farklı olarak daha kapsamlı, çok boyutlu bir bakış açısıyla değerlendirir. Bu endeks, ülkeleri gelişim seviyelerine göre Yüksek, Orta ve Düşük olmak üzere temel kategorilere ayırarak, insani yoksullukların derecesini belirler. Endeksin temel amacı, bireylerin sağlıklı ve uzun bir yaşam sürme, bilgiye erişim ve insana yakışır bir yaşam standardına sahip olma gibi temel boyutlardaki mahrumiyetlerini ölçmektir. Ancak, bu ölçüm tekniği, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından ilk kez 1997 yılında yayımlanmış olmasına rağmen, Dünya Bankası'nın gelir bazlı uzun soluklu veri setleriyle kıyaslandığında görece yenidir. Bu durum, pek çok ülkede İYE'ye dair kapsamlı ve tutarlı verilerin ancak yakın geçmişte toplanmaya başlandığı anlamına gelmektedir.

Tarihsel veri eksikliği, endeksin pratik kullanımında önemli bir zorluk yaratır: geriye dönük eğilimleri izlemek güçleşir. Özellikle yoksulluğun küresel ölçekte hızla değiştiği Küreselleşme süreci bağlamında, bu veri kıtlığı, uzun vadeli yoksulluk trendlerinin doğru bir şekilde analiz edilmesini ve dolayısıyla etkin politikaların oluşturulmasını ciddi şekilde engellemektedir (Tireli, 2009).

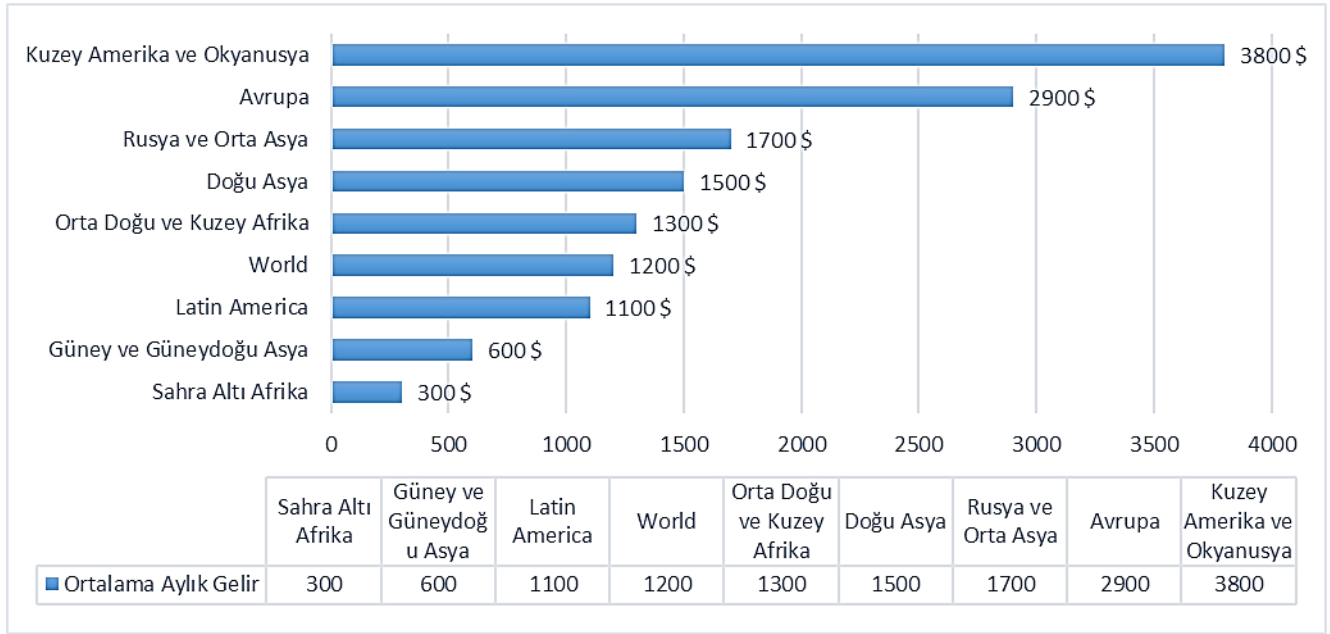
Yoksul Afrika Ülkelerinde Günlük Yaşam Mücadelesi ve Kalkınma Engelleri

World Food Programme raporuna göre Güney Sudan, Somali, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad ve Nijer gibi ülkeler, küresel yoksulluk, siyasi istikrarsızlık ve iklim şoklarının kesişim noktasını temsil etmektedir. Bu coğrafyalarda yoksulluk, gelirin düşük olmasından ziyade, çok boyutlu yoksulluk olarak kendini gösterir; yani eğitim, sağlık, temiz su ve güvenli barınma gibi temel sosyal ve ekonomik haklara erişimin sistematik olarak kısıtlanmasıdır. Sunulan görsel materyaller, bu yapısal sorunun en ağır yükünü taşıyan kadınların günlük yaşam mücadelelerine odaklanmaktadır. Kadınların suya, yakıt ve gıdaya erişim için harcadığı yoğun fiziksel emek, insani gelişim endekslerindeki düşük performansı açıklayan temel bir göstergedir. Bu görüntüler, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada yaşanan en

büyük aksaklıkları somutlaştıran, derin bir sosyoekonomik analizin başlangıç noktasıdır (World Food Programme, 2025).

Afrika'da yoksulluğun sürekliliğini sağlayan ana etkenlerden biri makroekonomik dengesizliklerdir. Yüksek seyreden işsizlik oranları, derinleşen gelir eşitsizliği ve özellikle dezavantajlı grupların gereksinimlerini göz ardı eden yapısal ekonomik politikaların uygulanması, bu sorunun temel bileşenlerini oluşturur. Örneğin, Sahra Altı Afrika'da genç işsizliği oranlarının kayda değer yüksekliği, genç nüfusun ekonomik sisteme sağlıklı entegrasyonunu ve dolayısıyla istikrarlı bir geçim kaynağı edinme kapasitesini ciddi şekilde kısıtlamaktadır. Servetin aşırı kutuplaşmış dağılımıyla şiddetlenen gelir eşitsizliği, bireylerin temel yaşam gereksinimlerini dahi karşılamakta zorlanmasına yol açarak sosyal ve ekonomik kırılganlığı artırmaktadır (Outreach International, 2023).

Küresel ekonomik zenginlik ile yoksulluk durumunu daha somut hale getirmek için, Bölgeler Genelinde Aylık Gelirler 2025 tablosu bu analizde en başta yer almaktadır. Bu grafik, dünya gündemindeki farkların ve eşitsizliğin bakanlığının nasıl yoğunlaştığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Grafik 3. 2025 Yılı Bölgeler Genelinde Aylık Gelirler Seviyesi (ABD doları) (World Inequality Lab, 2025)

Grafik 3'te yer alan aylık ortalama gelir bilgileri, dünya genelinde görülen ciddi eşitsizlik ve bunun yoksullukları üzerindeki hasarı gözler önüne serilmektedir. Grafiğin başlangıç kısmında bulunan Sahra Altı Afrika (300,00 dolar) ve Güney ile Güneydoğu Asya (600,00 dolar) gibi alanlar, küresel ortalama (1200,00 dolar) seviyesinde oldukça gerisinde kalan gelirleriyle, temel yoksulluk ve insani gelişim indekslerinde zayıf bir performans sergilemektedir.

Grafik orta gelir grubu içeren bölge (Latin Amerika, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Doğu Asya), daha yüksek ortalama gelir seviyeleri sunuyor olsa da bu rakamların içsel gelir eşitsizliğini ardı ardına takip edebilir. Dünya ortalamasına yakın olan bu gelir düzeyinde, bir yandan ekonomik büyümenin güçlendiğini gösterirken, diğer yandan büyük bir nüfusun parçası ekonomik kırılganlık içinde yaşadığını ortaya koymaktadır. Bahsedilen sistemler hane halkları, herhangi bir ekonomik darbe (iş kaybı, doğal felaket veya sağlık krizi) ile hızla yoksulluğun ortaya çıkmasıyla yüz yüze kalmasına neden olabilmektedir. Diğer yandan, en yüksek aylık gelire sahip olan Kuzey Amerika ve Okyanusya (3800,00 dolar) ile Avrupa (2900,00 dolar) bölgeleri, ekonomik refah ve yüksek yaşam standartlarının odak noktalarıdır. Bu insanlardaki yüksek ortalama gelir, güçlü sermaye oranları, teknolojik gelişmeler ve gelişmeler kurumsal yapılarla ilişkilidir. Sonuç olarak, bölgesel ortalama gelirleri arasındaki bu gözlenebilir değer farkları, küresel düzeydeki kalkınma politikaları, gelir transferleri ve yapısal reformların, zayıflığın en aza indirilmesi ve küresel ekonomik adaleti sağlamak amacıyla yeniden gözden geçirilmesi açıkça görülmektedir.

Grafik 3'te yer alan Bölgesel Aylık Gelirler tablosunda Sahra Altı Afrika'nın ortalama geliri 300,00 dolar ile dünya genelinde en düşük düzeyde olduğu belirtilmektedir. Bu rakamın derin yoksulluk ve insani krizlerin görüldüğü somut bir şekilde göstermek ve teorik bilgiler ortalama gerçek hayat örnekleriyle desteklenmesi amacıyla; Güney Sudan, Somali, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad ve Nijer gibi ülkeler seçilmiştir. Söz konusu ülkelerde, sadece ortalama gelir riskinin düşük dağılımları, aynı zamanda siyasi arızaları, sürekli aralıkları, zayıf kurumsal kapasiteler ve iklim

değişikliği gibi dayanıklı engellerin birleşimi nedeniyle kalkınma konusunda en büyük hayattan yayılan alanları temsil etmektedir.

Güney Sudan

Afrika'nın en genç ülkesi aynı zamanda en fakiri olan Güney Sudan, 2011'de bağımsızlığını kazandığından beri, hâlihazırda kırılgan bir barış anlaşmasının yürürlükte olduğu iki iç savaş dönemiyle karşı karşıya kaldı. Ülke ayrıca kuraklık ve sellere karşı da hassas olup, bu da ilerlemeyi daha da aksatmaktadır. Ülke nüfusunun yaklaşık %80'inin yoksulluk sınırının altında yaşadığı tahmin edilmektedir, ancak Dünya Bankası, yoksulluğun 2025 yılı sonuna kadar ülkede evrensel hale gelebileceğini tahmin edilmektedir. Sudan'da, Temmuz 2024'te Kuzey Darfur'daki Zamzam kampında kıtlık doğrulanmıştır. Ekim-Kasım ayları arasında ülkenin dört bölgesinde daha tespit edildi ve Aralık 2024-Mayıs 2025 arasında beş bölgede daha kıtlık tahmin edilmektedir. Bu dönemde on yedi bölgenin daha kıtlık riskiyle karşı karşıya olduğu tespit edilmiştir. Ancak, geniş çaplı askeri operasyon ve insani ve ticari abluka devam ederse, akut gıda güvensizliği, yetersiz beslenme ve ölüm oranları Mayıs-Eylül 2025 arasında Kıtlık (IPC Aşama 5) eşiklerini aşacaktır (Global Report on Food Crises, 2025).

Güney Sudan, önemli tarımsal potansiyele sahip olmasına rağmen, yetersiz altyapı ve teknolojik eksiklikler nedeniyle ulusal gıda güvenliğini sağlama konusunda daima ciddi zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Onlarca yıllık güçlüklerin ardından, mevcut ihtilafın başlamasından önce gıda güvenliği göstergelerinde bir iyileşme eğilimi kaydedilmişti. Bu bağlamda, 2013 yılında darı, mısır ve sorgum gibi temel ürünlerin hasadında %20'lik bir artış (FAO verilerine göre) gözlemlenmiştir. Ne var ki, Güney Sudan'daki kriz durumu tarım sektörünü olumsuz etkilemiş ve zorlukla elde edilen bu kazanımların kaybına neden olmuştur. Çatışmalar sonucunda, normalde tarımsal üretim yapan popülasyonlar, şiddetten kaçarak topraklarından uzaklaşmış ve bu durum ekim faaliyetlerini engellemiştir. Ayrıca, çatışmaların Güney Sudan'ın temel tahıl ambarı olarak kabul edilen Ekvator Adaları'na sızması, ülkedeki gıda kıtlığını daha da derinleştirmiştir. Çatışmaların sürmesi nedeniyle, birçok hane hâlâ yerinden edilmiş durumda bulunmakta ve bu da tohum ekme, toprak hazırlama ve hasat gibi kritik tarımsal faaliyetleri gerçekleştirmelerini imkânsız kılmaktadır. Bir dönem, tüm ürünlerin yaklaşık yarısı şiddetin yoğunlaştığı bölgelerde yer almaktaydı, bu da üretim üzerindeki riski ve tahribatı açıkça göstermektedir (Mercy Corps, 2019).

Somali

Somali, uzun yıllardır şiddetli kuraklık, çatışma, açlık ve zayıf yönetim gibi krizlerle mücadele etmektedir. 2025'in ilk yarısında durum daha da kötüleşmiştir; artan gıda fiyatları ve enflasyon, daha fazla insanı yoksulluğa sürükledi. 2025'te Somalilerin yaklaşık %60'ı yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Ülke, onlarca yıldır devam eden çatışmalar, ekonomik zorluklar ve iklim krizinin tetiklediği uzun süreli bir açlık kriziyle karşı karşıya; üstelik tüm bunlar, temel işlevleri ve acil müdahaleyi yerine getirme kapasitesi sınırlı bir hükümet bağlamında yaşanmaktadır.

Orta Afrika Cumhuriyeti

Orta Afrika Cumhuriyeti'nde on yılı aşkın süredir devam eden şiddet sona ermiş olabilir, ancak ülke henüz barışın tüm nimetlerinden yararlanamamıştır. Şiddet, yeniden yapılanma ve kalkınmayı engellemeye devam etmektedir. Dünya Bankası, 2022'de büyük sel ve yakıt kıtlıklarının ardından ekonomik faaliyetlerin "tamamen durduğunu" açıklamıştır. Son raporlar, ülkenin yaklaşık %70'inin yoksulluk içinde yaşadığını ortaya koymaktadır (Mercy Corps, 2019).

Çad

Ülkenin petrol sahalarını kıyı şeridi terminallerine bağlayan 4 milyar dolarlık bir boru hattına rağmen, Çad, altyapı eksikliği ve hem yerel hem de bölgesel çatışmalar nedeniyle dünyanın en yoksul ülkelerinden birisidir. Bu durum, nüfusun %44,8'inden fazlasının ulusal yoksulluk sınırının altında yaşamasına neden olmaktadır. Sudan'daki kriz, komşu çatışmalardan kaçan mülteciler için önemli bir ev sahibi topluluk haline gelen ülke için işleri daha da karmaşık hale getirmektedir. Bu durum, ülkenin yoksulluğu sona erdirmesinin önündeki engellerden biri; bunlar arasında iç ve bölgesel güvensizlik ve çeşitli iklim şokları da yer almaktadır (Mercy Corps, 2019). Çad, diğer pek çok Afrika ülkesinde olduğu gibi, büyük doğal kaynak potansiyeline sahip olmasına rağmen halkının çoğunluğunun yoksulluk içinde yaşadığı "fakir toplumlara sahip zengin ülke" paradoksunun çarpıcı bir örneğidir. Bu durum, Afrika uluslarının ekonomik başarısızlığının temel nedenleriyle yakından ilişkilendirilmektedir. Yaygın görüş, bu kıtadaki ülkelerin potansiyellerini tam olarak kullanamamasının ardında, derinleşen yolsuzluk, kamu kaynaklarının verimsiz ve keyfi kullanımı anlamına gelen kötü yönetim uygulamaları yatmaktadır. Bu yönetim zafiyetleri, doğal kaynaklardan elde edilen gelirin halkın refahına, eğitime, sağlığa ve altyapıya yatırılması yerine, dar bir zümrenin çıkarına hizmet etmesine neden olarak, zenginliğin tabana yayılmasını engellemektedir (Shibu, 2023).

Nijer

Dünya Bankası'na göre, yoksulluk içinde yaşayan Nijeryalıların oranı %45,3'tür, ancak tarım sektöründeki ilerleme sayesinde 2027'de %35,8'e düşmesi beklenmektedir. Ancak, ülkenin devam eden zorlukları (ve insani yardımların yetersiz finansmanı), enflasyon ve gıda ve diğer temel ihtiyaç maddelerinin artan maliyetleri yoluyla en savunmasız Nijeryalılar üzerinde hâlâ baskı oluşturmaktadır (Mercy Corps, 2019). Nijerya'nın ulusal bütçe önceliklendirmesi, sosyal sektörlerdeki derin eksiklikleri çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. 2012 verilerine göre, ülke bütçesinin yalnızca %6,5'ini eğitime ve sadece %3,5'ini sağlığa ayırmıştır; bu oranlar, karşılaştırma yapıldığında, 2015 yılında Gana'nın eğitime %18,5 ve sağlığa %12,8 oranında yaptığı harcamanın oldukça gerisinde kalmaktadır. Sosyal sektörlerde yapılan bu yetersiz yatırımın doğrudan bir sonucu olarak, Nijerya genelinde temel hizmetlere erişim sorunları ciddi boyutlara ulaşmıştır: Ülke nüfusunun 57 milyonu güvenli içme suyundan mahrum durumdayken, 130 milyondan fazla kişi yeterli sanitasyon hizmeti alamamakta ve eğitim altyapısındaki zafiyet nedeniyle 10 milyondan fazla çocuk okul dışında kalmaktadır. Bu rakamlar, bütçe tahsislerindeki dengesizliğin, milyonlarca Nijeryalının yaşam kalitesini ve temel insani haklara erişimini olumsuz etkileyen çok boyutlu bir yoksulluğa yol açtığını açıkça gözler önüne sermektedir (Ugbede, 2025).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya Bankası'nın Haziran 2025'te uluslararası yoksulluk sınırını 3,00 dolara yükseltmesiyle, aşırı yoksulluktan kurtulan kişi sayısı artmasına rağmen, yeni tahminler 2025 yılında dünya nüfusunun yaklaşık %9,9'u (808 milyon kişi) olan daha yüksek bir oranın aşırı yoksulluk içinde yaşayacağını göstererek, COVID-19 etkileri, ekonomik istikrarsızlık ve Sahra Altı Afrika'daki durgunluk nedeniyle 2030 yılına kadar aşırı yoksulluğun ortadan kaldırılması hedefinin ulaşılmaz olduğunu ve ulusal yoksulluk hedeflerine ulaşma yolunda sadece az sayıda ülkenin ilerlediğini ortaya koymaktadır. Küresel aşırı yoksullukla mücadeledeki en büyük zorlukların odağı olan Sahra Altı Afrika bölgesi, dünyadaki aşırı yoksul nüfusun büyük bir çoğunluğunu barındırması nedeniyle bu bölgenin, küresel kalkınma çabalarının başarısı için kritik öneme sahip olduğu görülmektedir.

2025 yılı verilerine göre, günlük 3,00 ila 7,00 dolar harcama diliminde yer alan nüfusun yüzde 28,8 gibi önemli bir kesimi, enflasyon, işsizlik ve sağlık krizleri gibi ekonomik şoklara karşı son derece savunmasız bir yapı sergilemektedir. 2020-2025 döneminde tecrübe edilen küresel ekonomik yavaşlama ve artan mali baskılar, bu kitleyi yoksulluğa geri düşme riskiyle karşı karşıya bırakmıştır. Bu bağlamda mevcut veriler ve zorluklar ışığında, küresel yoksullukla mücadeledeki öneriler çok boyutlu ve hedeflenmiş olmalıdır. Öncelikle, 2030 aşırı yoksulluğu ortadan kaldırma hedefinin ulaşılmaz olduğu göz önüne alındığında, çabalar Sahra Altı Afrika gibi aşırı yoksulların büyük çoğunluğuna ev sahipliği yapan ve yoksulluk oranlarının yükseldiği bölgelere acil ve yoğun bir şekilde yönlendirilmelidir. İkinci ve kritik olarak, günlük 3,00-7,00 dolar harcama diliminde yer alan ve "yoksulluğa geri düşme" riski taşıyan savunmasız orta-alt gelir gruplarının ekonomik güvenliği kalıcı olarak sağlanmalıdır; bu, onları enflasyon, işsizlik ve sağlık krizleri gibi ekonomik şoklara karşı koruyacak sosyal güvenlik ağlarının güçlendirilmesi, dayanıklı geçim kaynakları yaratılması ve temel hizmetlere (eğitim, sağlık) erişimin artırılması anlamına gelir. Sonuç olarak, yoksullukla mücadele stratejileri artık sadece en dipteki yoksulluğu azaltmaya odaklanmak yerine, yükselen bu kırılgan grupların ekonomik istikrarını sağlamayı temel bir öncelik olarak benimsemelidir.

Yoksulluğun yol açtığı yetersiz beslenme, bodurluğa ve zayıflığa neden olarak çocukların gelişimini kalıcı olarak etkileyebilir. Yoksul bölgelerde temiz su ve sanitoryona erişim eksikliği, özellikle çocuklar arasında önlenebilir hastalıkların yayılmasına ve gereksiz ölümlere yol açabileceği düşünülmektedir (World Vision Staff, 2022).

Yoksulluk içinde yaşayanların güçlendirilmesi, yoksulluğun azaltılmasında hem kritik bir itici güç hem de önemli bir ölçüttür. Yaşamlarında ve geçim kaynaklarında sürdürülebilir iyileştirmeler sağlayacak olan, yoksul insanların kendi kararları ve eylemleridir. Eşitsiz güç ilişkileri, yoksul insanları karar alma süreçlerinden dışlar ve harekete geçmelerini engeller. Sürdürülebilir yoksulluğun azaltılması, yoksul insanların ekonomik büyümenin hem araçları hem de yararlanıcıları olmasını, dolayısıyla büyüme süreçlerine doğrudan katılmalarını, katkıda bulunmalarını ve bu süreçlerden faydalanmalarını gerektirir. Yoksul insanların örgütlerini güçlendirmek, onlara varlıklar üzerinde daha fazla kontrol sağlamak ve ekonomik yönetimdeki etkilerini artırmak, piyasalardaki katılım koşullarını iyileştirecektir. Bu ekonomik güçlendirme, siyasi ve sosyal güçlendirmeye birleştiğinde, büyümeyi yoksulluğun azaltılmasında çok daha etkili hale getirecektir (OECD, 2012).

Dünya Bankası'nın yoksulluk eşikini günlük 3,00 dolara yükseltme kararı, küresel yoksulluk göstergelerinde ani ve önemli bir artışa neden olmuştur. 2,15 dolara (Aşırı Yoksulluk) sınırının üzerine çıkan bu yeni eşik, mutlak yoksul sayısını otomatik olarak milyonlarca kişi artırmakta ve bu durum, küresel yoksulluk oranının da yükselmesine yol

açmaktadır. Bu değişiklik, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşma yolundaki zorluğun gerçek boyutunu daha şeffaf bir şekilde ortaya koyarak, yoksullukla mücadele çabalarının kapsamının genişlemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, bu yeni eşik, yoksulluğun tanımını sadece hayatta kalma (açlık) düzeyinden, minimum temel ihtiyaçlara (eğitim, sağlık) erişimi de kapsayan daha geniş bir insani refah düzeyine taşımaktadır.

Yeni 3,00 dolar eşiğinin en önemli etkisi, özellikle orta gelirli ülkelerdeki ekonomik kırılganlığı haritalandırmasıdır. 2,15 doların üzerinde, ancak 3,00 doların altında gelire sahip olan bu geniş kitle, "yoksulluktan kurtulmuş" sayılsa da herhangi bir ekonomik şok (hastalık, enflasyon veya işsizlik) karşısında tekrar aşırı yoksulluğa düşme riski altındadır. Bu durum, politika yapıcılarının yalnızca aşırı yoksulluğu değil, aynı zamanda bu savunmasız grupların ekonomik güvencesizliğini de hedef alması gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla, yeni eşik, uluslararası kaynakların ve kalkınma yardımlarının sadece en yoksul ülkelere değil, aynı zamanda geniş bir kırılgan nüfusa sahip olan orta gelirli ülkelere de yönlendirilmesi gerekliliğini ortaya koyan güçlü bir sinyaldir.

KAYNAKÇA

- Allen, Robert C. 2017. Absolute Poverty: When Necessity Displaces Desire. *American Economic Review*, 107(12), 3690–3721. <https://doi.org/10.1257/aer.20161080>
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Dinç, A. ve Özkan, V. (2026). Yoksulluğun tanımı ve nedenleri üzerine soybilimsel çözümleme. *Çalışma ve Toplum*, 2(89), 807–842. doi.org/10.54752/ct.1766775
- Galal, S. (2026). *African countries with the highest share of global population living below the extreme poverty line in 2025*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/1228553/extreme-poverty-as-share-of-global-population-in-africa-by-country/> adresinden 01.02.2026 tarihinde erişildi.
- Global Report on Food Crises. (2025). *Küresel gıda krizleri raporu*. Fsinplatform.org. <https://www.fsinplatform.org/report/global-report-food-crises-2025/> adresinden 02.10.2025 tarihinde erişildi.
- Gümüş, B. ve Acar, M. (2023). Türleri, Nedenleri ve Boyutlarıyla Türkiye’de ve Dünyada Yoksulluk Sorunu, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 5(Özel Sayı), 92-105. doi.org/10.51124/jneusbf.2023.51
- Hassel J., Rohenkohl, B. ve P. Arriagada. (2025). *A3 a day: a new poverty line has shifted the world bank’s data on extreme poverty. what changed, and why?*. Our World In Data. <https://ourworldindata.org/new-international-poverty-line-3-dollars-per-day> 05.10.2025 tarihinde erişildi.
- İzci, F. ve Çiçek, Ç. (2025). Sebep ve sonuçlarıyla Türkiye’de yoksulluk gerçeği: TRB2 bölgesi üzerinde bir inceleme. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 8(3), 567-577. <https://doi.org/10.33712/mana.1718998>
- Kharas, H., ve Dooley, M. (2022). *The evolution of global poverty, 1990-2030*. Brookings Institution. <https://www.brookings.edu/articles/the-evolution-of-global-poverty-1990-2030/> 25.10.2025 tarihinde erişildi.
- Koray, M. (2010). Büyüyen yoksulluk-yoksunluk sorunu ve sosyal hakların sınırları. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (42), 1-31.
- Mercy Corps. (2019). *The facts: what you need to know about the south sudan crisis*. Mercy Corps. <https://europe.mercycorps.org/en-gb/blog/south-sudan-crisis> 12.10.2025 tarihinde erişildi.
- Milanovic, B. (2007). Why we all do care about inequality (but are loath to admit it). *Challenge*, 50(6), 1-12. <https://doi.org/10.2753/0577-51325006XX>
- Nahkur, O., ve Taagepera, R. (2021). Lead and lag times of countries in a kinder world]. *Social Indicators Research*, 154(3), 999–1030. <https://doi.org/10.1007/s11205-020-02540-3>
- Moatsos, M. (2024). Global poverty: A review of the evidence. *Journal of Economic Surveys*, 38(5), 1541–1574. <https://doi.org/10.1111/joes.12644>
- OECD. (2025). *Poverty rate poverty rate is the ratio of the population whose income falls below the poverty line*. Oecd. <https://www.oecd.org/en/data/indicators/poverty-rate.html#indicator-chart> 20.2025 tarihinde erişildi.
- OECD. (2012). *Poverty reduction and pro-poor growth*. Oecd. https://www.oecd.org/en/publications/poverty-reduction-and-pro-poor-growth_9789264168350-en.html 13.10.2025 tarihinde erişildi.
- Our World in Data. (2026). *Share in poverty relative to different poverty lines*, World, 2026. <https://ourworldindata.org/grapher/share-in-poverty-relative-to-different-poverty-thresholds?tab=discrete-bar&time=latest> 23.05.2026 tarihinde erişildi.
- Outreach International. (2023). *Poverty in africa: real-life consequences & sustainable solutions*. Outreach International. <https://outreach-international.org/blog/poverty-in-africa/> 05.10.2025 tarihinde erişildi.
- Page, L., ve Pande, R. (2018). Ending Global Poverty: Why Money Isn't Enough." *Journal of Economic Perspectives*, 32(4), 173–200. <https://doi.org/10.1257/jep.32.4.173>
- Planetary. (2025). *Sustainable Development Goal 1: No Poverty*. <https://planetarypl.com/the-archive/sustainable-development-goals-sdgs/sdg-1-no-poverty> 27.10.2025 tarihinde erişildi.
- Saling, S. (2024). *1,1 milyar insan yaşamlarını çok boyutlu yoksulluk içinde sürdürürken, bu insanların yaklaşık yarısı ise çatışma bölgelerinde yaşıyor*. UNDP. <https://www.undp.org/tr/turkiye/press-releases/11-milyar-insan-yasamlarini-cok-boyutlu-yoksulluk-icinde-surdururken-bu-insanlarin-yaklasik-yarisi-ise-catisma-bolgelerinde> 28.10.2025 tarihinde erişildi.

- Sauers, C. (2025). *BM raporu: iklim şokları dünya çapında 900 milyon kişiyi tehdit ediyor*. Euronews. <https://tr.euronews.com/green/2025/10/17/bm-raporu-iklim-soklari-dunya-capinda-900-milyon-kisiyi-tehdit-ediyor> 15.10.2025 tarihinde erişildi.
- Sen, A. (1981). *Poverty and famines: An essay on entitlement and deprivation* (pp. 1–257). Clarendon Press. ISBN: 0-19-828426-8 <http://164.52.217.92:8080/jspui/bitstream/123456789/1774/1/AMARTYA%20SEN%20Poverty%20and%20Famines%20An%20Essay%20on%20Entitlement%20-%20ILO%20%28%20PDFDrive.com%20%29.pdf> 20.05.2026 tarihinde erişildi.
- Sen, A. (1999). *Development as freedom* (pp. 1-364). Alfred A. Knopf, Inc., New York, and simultaneously in Canada by Random House of Canada Limited, Toronto. ISBN 0-375-40619-0. https://kuangaliablog.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/07/amartya_kumar_sen_development_as_freedombookfi.pdf 20.05.2026 tarihinde erişildi.
- Sen, A. (2006). Conceptualizing and measuring poverty. In D. B. Grusky & R. Kanbur (Eds.), *Poverty and inequality* (pp. 1-185). Stanford University Press. ISBN: 0804748438, 9780804748438 https://books.google.com.tr/books?id=Bmx00pzs3IsC&pg=PR7&hl=tr&source=gbs_selected_pages&cad=1#v=onepage&q&f=false 20.05.2026 tarihinde erişildi.
- Sterck, O. (2026), “Küresel yoksulluk eğilimlerine yeni bir bakış açısıyla bakış”, <https://voxdev.org/topic/methods-measurement/global-poverty-trends-new-lens> 05.05.2026 tarihinde erişildi.
- Shibu, A. A. (2023). *Çad: zengin ülke, yoksul toplumlar*. Akem. <https://www.akem.org.tr/post/%C3%A7ad-zengin-%C3%BCIke-yoksul-toplumlar> 12.10.2025 tarihinde erişildi.
- The Global Goals. (2025). *Yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek*. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Amaçlar <https://www.kureselamaclar.org/amaclar/yoksulluga-son/> 25.10.2025 tarihinde erişildi.
- Tireli, M. (2009). *Küreselleşme ve yoksulluk: birleşmiş milletler (undp) ve dünya bankası göstergeleri ışığında bir analiz* [Uzmanlık Tezi]. T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- Ugbede, J. (2025). *Nigeria: extreme inequality in numbers*. Oxfam. <https://www.oxfam.org/en/nigeria-extreme-inequality-numbers> 12.10.2025 tarihinde erişildi.
- United Nations. (2025). *Revised poverty estimates show more people in extreme poverty, putting the 2030 goal further out of reach*. Unstats.un.org. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2025/goal-01/#:~:text=In%202025%2C%20an%20estimated%20808,or%201%20in%2010%20people> 05.10.2025 tarihinde erişildi.
- Visual Capitalist. (2025). *Ranked: the 50 poorest countries by gdp per capita in 2025*. Visual Capitalist. <https://www.visualcapitalist.com/ranked-the-50-poorest-countries-by-gdp-per-capita-in-2025/> 07.10.2025 tarihinde erişildi.
- World Bank. (2024). *Poverty, prosperity, and planet report 2024*. <https://www.worldbank.org/en/publication/poverty-prosperity-and-planet> 05.05.2026 tarihinde erişildi.
- World Food Programme (2025). *Annual country reports*. World Food Programme. <https://www.wfp.org/publications/annual-country-reports-chad> 07.10.2025 tarihinde erişildi.
- World Inequality Lab (2025). *Regional income inequality*. World Inequality Lab. <https://prod.wir2026.wid.world/insight/regional-income-inequality/> 23.05.2026 tarihinde erişildi.
- World Vision Staff (2022). *Global poverty: facts, facts, and how to help*. Worldvision. [Yoksulluk çocuk gelişimini nasıl etkiler | World Vision UK](https://www.worldvision.org/tr/yoksulluk-cocuk-gelisimini-nasil-etkiler) 28.10.2025 tarihinde erişildi.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. 189-192.